

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

**EFINORD sadarbības tīkla projekta „Mežsaimniecība un ūdens” darba sanāksme
2011. gada 7.-11. novembris, Varšava (Polija)**

Laikā no 2011.gada 7.-11. novembrim LVMI Silava pētnieks Toms Zālītis apmeklēja EFINORD (Eiropas mežu institūta EFI Ziemeļeiropas un Skandināvijas biroja) veidota tīkla „Forestry and Water” („Mežsaimniecība un ūdens”) otrās tikšanās sanāksmi, kuras laikā bija plānots vienoties par kopēju redzējumu starptautiska projekta pieteikuma sastādīšanai. Daļība ssanāksmē tika apmaksāta no ERAF 2.1.1.2 aktivitātes "Atbalsts starptautiskās sadarbības projektiem zinātnē un tehnoloģijās" LVMI Silava pieteiktā projekta "Atbalsts LVMI Silava starptautiskajai sadarbībai, atpazīstamībai un konkurētspējai" kongresu un konferenču apmeklējumiem paredzētā budžeta. Sanāksmes laikā Toms Zālītis uzstājās ar prezentāciju par meliorācijas sistēmām.

Tikšanās ievaddaļā Varšavas meža institūta direktors īsi iepazīstināja ar galvenajiem zinātniskā institūta rādītājiem un pētniecības virzieniem. Institūts dibināts 1930.gadā. Tajā aktīvi darbojas 201 darbinieks, no tiem 27 profesori, 49 docenti. Institūts ir dažādu starptautisku organizāciju, piemēram, IUFRO un EFI biedrs. Vadības sastāvā ir direktors un zinātniskā padome, kura var lēmumus par doktorantu darbību vairākās augstskolās Polijā. Institūtam ir 8 departamenti, kas būtībā pēta pilno meža apsaimniekošanas ciklu. Lai gan budžeta veidošana ir katru gadu atšķirīga, principā lielāko daļu no tā veido valsts līdzfinansējums, kas, piemēram, 2010.gadā zinātnei kopumā bija 62%. Turpinājumā Bo Hultgrēns no Zviedrijas mežu aģentūras (*Swedish Forest Agency*) akcentēja to, ka līdzšinējā partneru darbība ir bijusi veiksmīga un darbs grupās starplaikā ar starp pirmo un otro tikšanos ir bijis rezultatīvs. Tāpat viņš uzsvēra, ka darbošanās tīklā sevi pilnībā attaisnos tikai, ja tā rezultātā tiks sagatavots dzīvotspējīgs projekta pieteikums, kurš nodrošinātu finansējumu pētījumiem nākotnē.

Pasākuma turpinājumā notika iepriekš izveidoto darba grupu prezentācijas:

1. Plānošanas rīki (Pērs Hazels, Linneja Jāgrunda)

Plānošanas rīks principā ir vienkāršots reālas lietas vai darbības modelis. Mežā tas ir mērķu pieņemšanas un apsaimniekošanas instruments. Galvenais lēmumu pieņemšanā ir, ka ieguldījumam jābūt proporcionālam rezultātam. Mežsaimniecība ietekmē ūdeni ainavas līmenī – barības vielu plūsmu, ūdens līmeni, bioloģisko daudzveidību, buferzonas.

Ūdens, no otras puses, ietekmē arī mežu – samazina vai tieši uzlabo pieaugumu, apgrūtina mehanizāciju, izmaina bioloģisko daudzveidību, rada optimālus apstākļus bebru populācijas pieaugumam utt.

Vajadzētu apzināt problēmu apjomu (skalu), veidu, iespējamās plānošanas instrumentus, pieejamos plānošanas instrumentus un pieejamo informāciju.

Kā iespējamie projekta nosaukumi minami:

- Meža un ūdens saimniecības ilgtspējīga apsaimniekošana ainavu ;
- Meža meliorācijas sistēmu renovācijas ietekmes izvērtējums no koksnes produktivitātes, bioloģiskās daudzveidības utt. izmaiņu viedokļa.
- Meža apsaimniekošanas plānu izveide, ņemot vērā ūdens apsaimniekošanas īpatnības gan audzes, gan ainavas līmenī.

2. Meliorācijas sistēmas (Leena Finer, Toms Zālītis)

Problēma – mežsaimniecības optimizācija, grāvju sistēmas apkopes intervāli, CO₂ emisiju pieaugums.

Vajadzības – dati par optimizēšanas iespējām mežsaimniecībā.

Finansējums – meža industrija, SNS, Interreg programma.

Problēma Somijā – ieguldījumi meliorācijā bieži neatmaksājas, jo nav pietiekams tekošais krājas pieaugums, lai gan kopumā tas ir dubultojies, skatoties uz valsti kopumā.

Mežs ar 150m³/ha pats „meliorē” platību, grāvi nevajag – Somijas dati.

(Pielikumā prezentācija)

3. Buferzonas (Eva Ring)

Buferzonas ir svarīgas ekosistēmas sastāvdaļas, jo veic nobiru un atmirušās koksnes pienesumu ūdenstecēs, tādā veidā izmanot gan ūdens ķīmisko sastāvu, straumes ātrumu, krastu reljefu un stabilitāti. Lai gan pati buferzona kā termins ir cilvēka izdomājums (platība, kas pieguļ straumei), apsaimniekojot šo teritoriju ilgtspējīgi un saprātīgi, ir iespējams mazināt mežsaimniecības ietekmi uz ūdenssaimniecību. Tas arī būtu iespējama projekta saturs.

4. Mitrzemes (Elva Lode)

Iespējamie nākotnes projekta mērķi vai vadlīnijas tīkla darbībai:

- Sakarības starp mitrzemju apsaimniekošanu un saimniecisko mežu apsaimniekošanu – kā, piemēram, rotācijas periods ietekmē mitrzemes un apkārtējos ūdeņus, skatoties no ūdens pieejamības un dinamikas skatu punkta. Respektīvi – kā mežsaimniecība ietekmē ūdeni un otrādi?
- Kritēriji, kas raksturotu problēmu – ūdens resursu izmaiņas, apsaimniekošanas izmaiņas, attiecība starp apsaimniekoto un neapsaimniekoto mitrzemju platību, klimata izmaiņas, politiskie lēmumi laika gaitā utt.
- Plānošanas rīks – integrētas monitoringa programmas, politiskie instrumenti, kas uzlabo balansu starp klimata un cilvēka radītajām izmaiņām ekosistēmā, ilgtermiņa ūdens un meža apsaimniekošanas politika.

Ir piedāvājums mēģināt veidot projekta pieteikumu, kas aptvertu iepriekš aprakstītās tēmas, izmantojot ES finansēšanas instrumentu BONUS. Pieteikuma kopsavilkums (abstract) jā sagatavo līdz 2011.gada 1.decembrim, ko uzņēms darīt tīkla vadība.

Pasākuma otrajā daļā tika apmeklēta Varšavas virsmežniecības Garvolen mežniecība, kura ir savā ziņā unikāla ar to, ka atrodas reģionā, kur vidējais nokrišņu līmenis gadā ir tikai 400 mm, līdz ar to vasarās ūdens nepietiek ne mežam, ne lauksaimniecības zemēm. Tādēļ ar ES finansējuma palīdzību realizēts projekts, kura ietvaros pilnībā rekonstruētas meliorācijas sistēmas, kuras papildinātas ar aizsprostiem, lai būtu iespējams noturēt ūdens līmeni iespējami augstu visas veģetācijas sezonas garumā. Papildus tam veidoti arī nelieli, līdz 2 ha, diķi, kas

izmantojami gan ugunsdzēsšanas vajadzībām, gan meža dzīvnieku dzirdināšanai. Paralēli tam tiek veiktas preventīvas darbības bebru ierobežošanai, veidojot iežogojumus utt.

Pasākuma nobeigumā tika panākta vienošanās, ka Meža un ūdens tīkla sadarbības uzlabošanas nolūkos būtu jāorganizē vēl viena tikšanās, kas varētu notikt Latvijā, pamatojoties uz LVMI „Silava” ilgtermiņa meža hidroloģisko pētījumu nozīmīgumu un unikālo hidroģeoloģisko situāciju. Plānotais tikšanās laiks ir nākamā (2012.) gada pavasaris vai vasara. Pasākumā būtu jāiekļauj Meža pētīšanas stacijas zinātnisko mežu apmeklējums kopā ar kādu LVMI „Silava” hidroloģijas speciālistu. Uzskatāms, ka LVMI „Silava” kā EFI biedrs ir gūst lielu ieguvumu, piedaloties šajā Eiropas zinātnieku sadarbības tīklā, jo tiek apzinātas meža hidroloģijas un ūdenssaimniecības problēmas, kā arī caur iespējamajiem projektu pieteikumiem meklēti risinājumi.